

Краснікова Н.Г.

аспірант кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту,
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Krasnikova Natalia

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ДОХОДІВ І ВИТРАТ КОМУНАЛЬНИХ
НЕКОМЕРЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я**

**THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASIS OF ACCOUNTING
AND ANALYTICAL PROVISION OF INTERNAL AUDIT OF INCOME AND EXPENSES
ON COMMUNAL NON-PROFIT HEALTH ENTERPRISES**

У статті визначено теоретично-методичні засади обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат, проведено структурний аналіз понятійної бази та нормативно-правового забезпечення внутрішнього аудиту доходів і витрат. Розроблено структурно-змістовну схему аналізу понятійної бази та нормативно-правового забезпечення внутрішнього аудиту доходів і витрат комунального неприбуткового підприємства охорони здоров'я. Наведено сутнісну характеристику процесу обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат, його відповідність основним критеріям якості щодо обліково-аналітичної інформації. Розкрито тео-ретичні аспекти організації внутрішнього аудиту доходів і витрат та розроб-лено алгоритм проведення внутрішнього аудиту доходів і витрат комунального неприбуткового підприємства охорони здоров'я (КНП ОЗ).

Ключові слова: внутрішній аудит, обліково-аналітичне забезпечення, доходи, витрати, некомерційні підприємства, сфера охорони здоров'я.

В статье определены теоретико-методические основы учетно-аналитического обеспечения внутреннего аудита доходов и расходов, проведен структурный анализ понятийной базы и нормативно-правового обеспечения внутреннего аудита доходов и расходов. Разработана структурно-содержательная схема анализа понятийной базы и нормативно-правового обеспечения внутреннего аудита доходов и расходов коммунального некоммерческого предприятия здравоохранения. Приведена сущностная характеристика процесса учетно-аналитического обеспечения внутреннего аудита доходов и расходов, его соответствие основным критериям качества по учетно-аналитической информации. Раскрыты теоретические аспекты организации внутреннего аудита доходов и расходов и разработан алгоритм проведения внутреннего аудита доходов и расходов коммунального некоммерческого предприятия здравоохранения (КНП ОЗ).

Ключевые слова: внутренний аудит, учетно-аналитическое обеспечение, доходы, расходы, некоммерческие предприятия, сфера здравоохранения.

The article describes theoretical and methodological principles of accounting and analytical support of internal audit of income and expenses, structural analysis of the conceptual framework and regulatory support of internal audit of income and expenses. Developed a structural and substantive scheme of analysis of the conceptual framework and regulatory support of the internal audit of income and expenses on the municipal non-profit health care enterprise. The essential characteristics of the process of accounting and analytical support of the internal audit of income and expenses, its compliance with the main quality criteria for accounting and analytical information. Described the theoretical aspects of the organization of internal audit of income and expenses and developed algorithm for conducting an internal audit of income and expenses on the municipal non-profit health care enterprise. The internal audit of income and expenses of the municipal non-profit health care enterprise is one of the main components on the effective functioning of the enterprise, as a whole. The purpose of the article is to study the theoretical and methodological foundations of accounting and analytical support of the process of internal audit of income and expenses on municipal non-profit enterprise and develop an algorithm for internal audit of income and expenses on the municipal non-profit health care enterprise. For effective work of accounting and analytical support it is necessary to form an algorithm for conducting an internal audit of income and expenses on municipal non-profit health care enterprises, with a detailed definition of such components as the object and methods of accounting, subject and tasks, accounting policies and regulations, work plan of accounts and internal documents. The proposed algorithm for conducting an internal audit of income and expenses on the municipal non-profit health care enterprise allows reducing the level of audit costs and obtaining economic benefits from the results, which will further help prevent possible risks in the activities of the municipal non-profit health care enterprise and increase profits.

Key words: internal audit, accounting and analytical support, income, expenses, non-profit enterprises, health care.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Прийняття ефективних управлінських рішень за умови нестабільної економіки та ситуації на ринку базується на отриманні достовірної інформації. Саме тому формування якісного обліково-аналітичного забезпечення процесу внутрішнього аудиту доходів та витрат комунального неприбуткового підприємства є однією з передумов успіху підприємства.

Внутрішній аудит доходів та витрат КНП ОЗ є одним з основних складників ефективного функціонування підприємства загалом. Саме тому питання проведення та трансформації системи внутрішнього аудиту доходів та витрат підприємства досі залишається актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато українських та зарубіжних вчених зробили значний внесок у дослідження та розвиток процесу внутрішнього аудиту доходів та витрат комунальних підприємств. Серед них такі, як І. Гайдук [4], С. Барановська [1], І. Сардачук [9], А. Макаренко [6], П. Пуцентайло [8] та інші.

Незважаючи на велику кількість праць, питання щодо формування якісного обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ та створення нових механізмів потребують детального дослідження та надання практичних пропозицій щодо організації обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість досліджень, основною проблемою залишається невідповідність обліково-аналітичної інформації критеріям якості та відсутність чіткого алгоритму проведення внутрішнього аудиту доходів та витрат відповідно до виробничих потреб КНП ОЗ.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження теоретико-методичних засад обліково-аналітичного забезпечення процесу внутрішнього аудиту

доходів та витрат комунального некомерційного підприємства та розроблення алгоритму проведення внутрішнього аудиту доходів і витрат комунального неприбуткового підприємства охорони здоров'я.

Виклад основного матеріалу. Процес обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ має вплив на формування основного потоку обліково-аналітичної інформації та оцінку можливих ризиків підприємства. Саме тому на підприємстві досить важливим є формування спеціалізованого відділу внутрішнього аудиту задля подальшого ефективного функціонування підприємства.

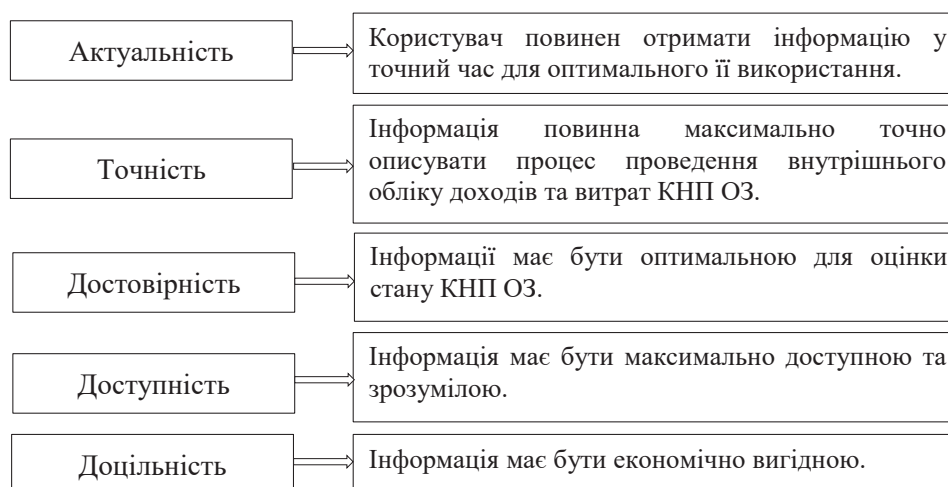
Внутрішній аудит доходів та витрат КНП ОЗ використовують для раннього виявлення можливих ризиків недостовірного відображення доходів та витрат, які можуть впливати на фінансовий результат підприємства [5].

Під час розроблення обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ необхідно, щоб отримана інформація щодо проведення обліку доходів та витрат підприємства відповідала певним критеріям якості, які зображено на рис. 1.

Таким чином, під час формування обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ основною передумовою є інформативність обліку та аналізу доходів і витрат підприємства відповідно до вказаних критеріїв якості [7].

Нині процес проведення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ регламентується значною кількістю нормативно-правових актів, які класифікують за чотирма рівнями регулювання [3]. На рис. 2 систематизовано законодавчі акти та наведено структурно-змістовну схему аналізу понятійної бази та нормативно-правового забезпечення внутрішнього аудиту доходів і витрат КНП ОЗ.

Ефективність обліково-аналітичної системи насамперед залежить від урахування специфіки діяльності

Рис. 1. Основні критерії щодо якості обліково-аналітичної інформації про доходи та витрати КНП ОЗ

Джерело: сформовано автором

Рис. 2. Структурно-змістивна схема нормативно-правового регулювання процесу внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ

Джерело: сформовано автором

КНП ОЗ. В основу системи обліково-аналітичного забезпечення діяльності КНП ОЗ покладено системний підхід, який дає змогу досліджувати підприємство як складний процес із різними підсистемами та формувати обліково-аналітичний процес з урахуванням цих підсистем.

Однією з основних складових частин проведення аудиторських перевірок є обліково-аналітичне забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ. Аудитор не зможе зібрати необхідні докази для проведення якісної перевірки процесу обліку та управління витратами і доходами підприємства без чітко сформованого та якісного обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту.

Крім того, систему обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ розглядають як комплексний процес обліку, аналізу та аудиту, які мають певний взаємозв'язок через інформаційні потоки в процесі формування та передачі обліково-аналітичної інформації для забезпечення обґрунтованості управлінських рішень.

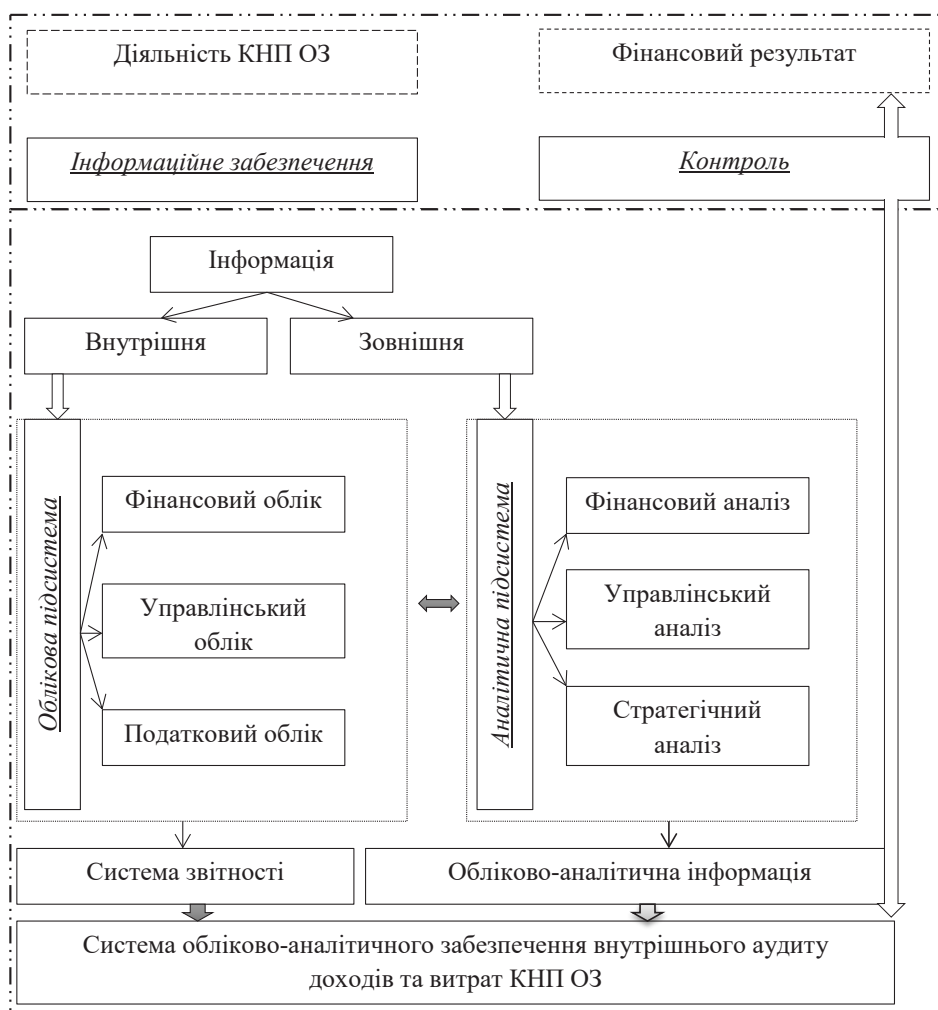
Обліково-аналітичне забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ формується на основі оперативної, статистичної, фінансової та управлінської інформації, яку використовують шляхом застосування аналітичних і економіко-математичних методів дослідження, що дає змогу сформувати інформаційну базу для подальшого управління доходами і витратами КНП ОЗ та максимізації прибутку підприємства.

Система обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ включає такі підсистеми: інформаційного забезпечення, облікову, аналітичну і контролю. Загалом усі ці компоненти мають свої певні цілі та завдання, але їхньою основною рисою є забезпечення інформацією про доходи та витрати підприємства для подальшого прийняття рішень. На рис. 3 наведено основні складники системи та підсистем обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ.

Для ефективної роботи обліково-аналітичного забезпечення слід сформувати алгоритм проведення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ з детальним визначенням таких складників, як об'єкт та методи обліку, предмет та завдання, облікова політика та регламенти, робочий план рахунків та внутрішні документи. Таким чином, на основі проведених досліджень процесу внутрішнього аудиту було запропоновано алгоритм проведення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ.

Процес внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ перевіряється у процесі проведення зовнішнього аудиторського контролю. Основним призначенням цього виду перевірки є можливість встановлення економічних ризиків та формування управлінських рішень щодо покращення діяльності підприємства та максимізації його прибутку у майбутньому.

Таким чином, перевагою запропонованого алгоритму внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ є

Рис. 3. Основні складники системи та підсистем обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ

Джерело: сформовано автором

значне зменшення часових та грошових витрат на проведення аудиту, що дає змогу своєчасно виявити та контролювати проблеми та забезпечує можливість покращення діяльності підприємств цієї галузі.

Висновки. Підсумовуючи усе вищезазначене, можна сказати, що обліково-аналітичне забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ спрямоване на забезпечення якісних перевірок та забезпечення стабільності фінансового стану підприємства відповідно до чинних нормативно-правових актів та звітності, яка в подальшому може привести до зменшення ризику під час прийняття управлінських рішень. Саме тому за сучасних умов господарювання підприємства цієї сфери все більше потребують максимально ефективного використання системи обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат.

Обліково-аналітичне забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ повинно сприяти підвищенню ефективності функціонування як окремих бізнес-процесів, так і підприємства загалом. При цьо-

му відбувається постійний процес удосконалення методології та нормативного забезпечення внутрішнього аудиту у єдину обліково-аналітичну систему. Ефективність обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ залежить насамперед від урахування специфіки діяльності економічного суб'єкта.

Запропонований алгоритм проведення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ дає змогу зменшити рівень витрат на проведення аудиту та отримати економічну вигоду від отриманих результатів, що в подальшому допоможе запобігти можливим ризикам у діяльності КНП ОЗ та підвищити рівень отриманого прибутку.

Таким чином, розроблений алгоритм впливатиме на ефективне та злагоджене обліково-аналітичне забезпечення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ, яке є основним інструментом для забезпечення потужного та економічно вигідного функціонування підприємств цієї категорії.

Рис. 4. Алгоритм проведення внутрішнього аудиту доходів та витрат КНП ОЗ

Джерело: сформовано автором

Список літератури:

1. Барановська С.П. Обліково-аналітичне забезпечення як невід’ємна складова управління підприємством. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку* : зб. наук. праць / відп. ред. О.Є. Кузьмін. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2012. С. 8–11.
2. Бенько І.Д. Організація обліку та контролю фінансових ресурсів бюджетних установ. *ВНВЖ «Інноваційна економіка»*. 2012. № 9.
3. Дерій В.А. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю витрат та доходів підприємств. *МЗНП*. 2012. № 2(17).
4. Гайдук І.С. Обліково-аналітичне забезпечення управління економічною безпекою підприємства. *Економічний вісник університету*. 2016. Вип. 28/1. С. 33–40.
5. Колос І.В. Внутрішній аудит як інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: електрон. наук. фахове вид.* 2013. Вип. 1(25). С. 126–140.
6. Макаренко А.П. Організація і методика аудит : навч.-метод. посібник. Запоріжжя : ЗДІА, 2015. 190 с.
7. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг : Видання 2016–2017 року. URL: <https://www.apu.net.ua/1151-miznarodni-standarti-kontrolyu-yakosti-2016-2017> (дата звернення: 10.09.2020).
8. Пуцентейло П.Р. Аналітичне забезпечення діяльності підприємства. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 1. С. 168–174.
9. Сардачук І.І. Обліково-інформаційне забезпечення внутрішньогосподарського контролю. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2009. № 647. С. 510–515.
10. Штангрет А.М. Процес формування підсистеми обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 3(08). С. 204–210.

References:

1. Baranovska S.P. (2012) Oblikovo-analitychne zabezpechennia yak nevidiemna skladova upravlinnia pidpriemstvom [Accounting and analytical support as an integral part of enterprise management]. *Management and entrepreneurship in Ukraine: stages of formation and problems of development*. Lviv Polytechnic Publishing House, pp. 8–11.
2. Benko I.D. (2012) Orhanizatsiia obliku ta kontroliu finansovykh resursiv biudzhetykh ustanov [Organization of accounting and control of financial re-sources of budgetary institutions]. *VNVZH «Innovative economy»*, no. 9.
3. Deriy V.A. (2012) Normatyvno-pravove zabezpechennia obliku i kontroliu vytrat ta dokhodiv pidpriemstv [Regulatory and legal support of accounting and control of costs and revenues of enterprises]. *MZNP*, vol. 2, no. 17.
4. Gaiduk I.C. (2016) Oblikovo-analitychne zabezpechennia upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva [Accounting and analytical support of economic security management of the enterprise]. *Economic Bulletin of the University*, vol. 28/1, pp. 33–40.
5. Kolos I.V. (2013) Vnutrishnii audyt yak instrument pidvyshchennia efektyvnosti diialnosti pidpriemstva [Internal audit as a tool to improve the efficiency of the enterprise]. *Problems of theory and methodology of accounting, control and analysis: electron. electron. Science. specialties type*, vol. 1, no. 25, pp. 126–140. Available at: <http://eztuir.ztu.edu.ua/handle/123456789/1799> (accessed 10 September 2020).
6. Makarenko A.P. (2015) Orhanizatsiia i metodyka audyt [Organization and methods of audit: teaching method. manual]. Zaporizhzhia: ZDIA, pp.190.
7. Mizhnarodni standarty kontroliu yakosti, audytu, ohliadu, inshoho nadannia vpevnenosti ta suputnykh posluh [International standards for quality control, auditing, inspection, other assurance and related services]. Edition of 2016-2017. Available at: <https://www.apu.net.ua/1151-mizhnarodni-standarti-kontrolyu-yakosti-2016-2017> (accessed 10 September 2020).
8. Putzenteilo P.R. (2015) Analitychne zabezpechennia diialnosti pidpriemstva [Analytical support of the enterprise]. *Sustainable economic development*, no. 1, pp. 168–174.
9. Sardachuk I.I. (2009) Oblikovo-informatsiine zabezpechennia vnutrishnohospodarskoho kontroliu [Accounting and information support of internal control]. *Bulletin of the National University «Lviv Polytechnic»: Management and Entrepreneurship in Ukraine: Stages of Formation and Problems of Development*, no. 647, pp. 510–515.
10. Shtangret A.M. (2017) Protsey formuvannia pidsystemy oblikovo-analitychnoho zabezpechennia upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva [The process of forming a subsystem of accounting and analytical management of economic security of the enterprise]. *Eastern Europe: Economics, Business and Management*, vol. 3, no. 08, pp. 204–210.